

капетан фрегате доц. др Слободан Радојевић, председник комисије
ред. проф. др Неђо Даниловић, пуковник у пензији, члан комисије
пуковник ванр. проф. др Срђан Благојевић, ментор и члан комисије

Докторска дисертација потпуковника Антониа Мака
Извештај комисије о оцени
докторске дисертације, доставља. –

ВЕЋЕ ЗА ДРУШТВЕНО-
ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Војне академије И број 146 - 63 од 16. 06. 2023. године именовани смо у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата, потпуковника сци Антониа Мака под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“.

Након прегледа и свеобухватне анализе докторске дисертације, а на основу члана 10. став 4. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације и промоцији доктора наука („Службени војни лист“ број 36/2021) и члана 14. став 1. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације („Службени војни лист“ број 14/2022), подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1 Биографија кандидата

Потпуковник сци Антонио Мак рођен је у Кикинди 25. 10. 1978. године. Основну и Средњу електротехничку школу завршио је у Кикинди 20. 05. 1997. године са одличним успехом – просек 4,70. Војну академију, Одсек Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана, смер АРЈ ПВО, завршио је дана 30. 09. 2001. године са одличним успехом – просек 9,22. Специјалистичке академске студије завршио је на Факултету политичких наука у Београду са одличним успехом 22. 12. 2011. године, при чему је одбранио рад на тему: „Демократска (парламентарна) контрола служби безбедности као услов за придруживање Републике Србије Европској унији“. Говори енглески језик.

Радно искуство:

- командир ракетног вода, 1. самоходна ракетна батерија ПВО „А“, 240. самоходни ракетни пук ПВО, Корпус противваздушне одбране, Нови Сад, у периоду од 2001. до 2004. године;
- командир ракетног вода, 1. самоходна ракетна батерија ПВО, 240. Самоходни ракетни пук ПВО, Корпус противваздушне одбране, Нови Сад у периоду од 2004. до 2006. године
- референт у 2. одсеку, 1. Одељење (за оперативне послове), 2. Центар Војнобезбедносне агенције, Обавештајно-безбедносни сектор, Министарство одбране, Нови Сад, у периоду од 2006. до 2010. године;
- референт у Одсеку (за контраобавештајну заштиту), 2. Центар Војнобезбедносне агенције, Министарство одбране Републике Србије, Бачка Топола у периоду од 2010. до 2015. године;
- од 2015. године на дужности је шефа 24. одсека, 2. центар Војнобезбедносне агенције, Министарство одбране Републике Србије, Сомбор.

Потпуковник сци Антонио Мак успешно је завршио следеће курсеве:

- Курс за официре ВБА,
- Више безбедносне студије,
- Курс страног језика - енглески језик (други степен) и
- Курс за оспособљавање припадника ВБА за рад у процесу оперативног планирања.

У току обављања професионалне војне службе више пута је похваљиван и награђиван. Носилац је одликовања: Војна споменица за обележавање јубиларних годишњица Војске Србије, Војна спомен-медаља за ревносну војну службу за 10 година и Војна спомен-медаља за ревносну војну службу за 20 година. До сада је објавио укупно 17 радова на домаћим и страним конференцијама националног и међународног значаја и у домаћим научно-стручним часописима.

Кандидат је у школској 2017/2018. години уписао докторске студије на студијском програму Менаџмент у одбрани на Војној академији Универзитета одбране у Београду. Тему докторске дисертације и пројекат истраживања кандидат је пријавио у мају 2021. године, а иста је одобрена одлуком Сената Универзитета одбране у Београду, акт Број 19-241 од 02. 08. 2021. године (Одлука Сн број 20/111 од 27. 07. 2021. године). Извештај – обавештење ментора о завршеној дисертацији достављен је Већу друштвено-хуманистичке науке Војне академије дана 02. 06. 2023. године.

Кандидат је ожењен супругом Татјаном, са којом има троје деце. Живи у Суботици.

1.2 Објављени радови

Кандидат је до сада објавио следеће научне и стручне радове:

Саопштење са међународног скупа, штампано у целини – М 33

- Kovačević N., Babić B., Vlk D., **Маk А.:** Risk assessment using the combined "Five steps-Pilz" method, 7th International Scientific-Professional Conference Security and Crisis Management-theory and practice, Belgrade 2021.;
- Kovacevic N., Komazec N., **Маk А.:** Conceptual definition of risk, 8th International Professional and Scientific Conference Occupational Safety and Health Zadar, Croatia, 21-24 September 2022;
- Kovacevic N., **Маk А.:** Challenges, risk and threats to the national security of the Republic of Serbia, 8th International Scientific-Professional Conference Security and Crisis Management-theory and practice, Belgrade 2022.

Рад у водећем часопису националног значаја – М 51

- **Маk А.,** Ковачевић Н., Комазец Н.: Организовани криминал као изазов, ризик и претња Републике Србије, Мегатренд ревија, Београд (Потврда редакције часописа да је чланак позитивно рецензиран и да ће бити објављен);

Рад у часопису националног значаја – М 52

- **Маk А.,** Ковачевић Н., Ковач М.: Историјски развој стратегијског менаџмента, *Војно дело*, 71 (7), Београд, 2019, стр. 265-288.

Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини – М63

- Ковачевић Н., **Маk А.:** Превенција сукоба као метода смањења ризика безбедности државе, XXIV конференција DQM, Пријевор-Чачак 2022.;
- **Маk А.** Ковачевић Н.: Безбедност као функција државе, XXIV конференција DQM, Пријевор-Чачак 2022.

2. ОПИС И АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација потпуковника сци Антониа Мака под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“ има 219 страница. Текст дисертације је илустрован са 9 слика, 3 табеле и 9 прилога. Дисертација садржи насловну страну, садржај и следеће делове: Увод; Услови у којима функционишу обавештајно-безбедносни сектор савремених политичких система; Обавештајно-безбедносни сектор; Савремени изазови ризици и претње безбедности; Приказ резултата истраживања; Закључак; Скраћенице, Литература и Прилози.

У попису **литературе** наведено је 152 референце, и то: 81 књига; 29 чланака и саопштења из домаћих и међународних часописа, конференција и симпозијума; 5 домаћих

и страних стратегијских и доктринарних докумената; 7 нормативно-правних аката; 7 домаћих и страних стандарда; 5 докторских дисертација; 3 правила и 15 интернет адреса.

Докторска дисертација се састоји из увода, четири целине, закључка, прегледа скраћеница, пописа литературе и прилога. Четири целине су међусобно комплементарне и адекватно операционализују предмет истраживања. Прве три целине садрже теоријска разматрања и промишљања у вези са друштвено-политичким, безбедносним и економским детерминантама обавештајно-безбедносног система Републике Србије, као и научну класификацију изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије. Четврта целина презентује специфичност обавештајно-безбедносног система Републике Србије, односно његове активности, методе деловања и ефекте деловања субјеката обавештајно-безбедносног система на појединца и друштво у целини.

У првој целини анализира се улога и функције политичког система у регулисању друштвених и економских односа, као и у заштити националних интереса. Такође, објашњава се улога обавештајно-безбедносних сектора у политичком систему и њихов задатак да штите националне интересе и грађане.

У другој целини анализирају се друштвени и политички услови као детерминанте обавештајно-безбедносне функције. Проучавају се промене у међународној и унутрашњој политичкој клими и њихов утицај на рад обавештајно-безбедносних агенција. Такође, анализира се утицај промена у друштву, као што су раст технологије и глобализација на рад обавештајно-безбедносних служби.

У трећој целини анализирају се безбедносни услови као чинилац обавештајно-безбедносне функције. Проучавају се различити безбедносни изазови, ризици и претње, као што су: тероризам, организовани криминал, оружје за масовно уништење и деловање страних обавештајних служби, и њихов утицај на рад обавештајно-безбедносних служби. Такође, анализира се и утицај промена у међународним и унутрашњим политичким односима на безбедносне услове.

Четвртом целином представљени су резултати истраживања на 23 стране. У овом делу је приказан Избор и оцена компетенције експерата; Методе експертских оцена; Специфичности егзистирања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије; Функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије; Ефикасност обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије; Изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије и Делатности, методе деловања и ефекти функционисања служби безбедности. Посебан осврт је дат на сам процес доласка до резултата. Активности, методе деловања и ефекте деловања субјеката обавештајно-безбедносног служби на појединца и друштво у целини

извршено је комбинацијом два начина: помоћу експерата и помоћу анализе садржаја докумената. Документа која су предмет анализе су већином документа обавештајно-безбедносних служби која су степенована степеном тајности „државна тајна“ или „строго поверљиво“. Добијеним резултатима истраживања приказују се специфичности рада и деловања обавештајном безбедносних служби, односно обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

У **уводу** докторске дисертације који је написан на 16 страна кандидат је приказао пројекат истраживања у којем је представљено стицање научног сазнања о предмету истраживања, односно идејна замисао по којој ће бити спроведено истраживање и провера постављених хипотеза докторске дисертације. Кандидат је на основу разрађене суштине проблема истраживања, резултата ранијих истраживања, хипотетичког ставова и основног питања, дефинисао предмет истраживања као: „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“.

Покушај да се утврди *Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије* представља проблем методолошке природе који има импликације на утврђивање: (а) могућности обавештајно-безбедносног сектора; и (б) утицаја савремених изазова ризика и претњи безбедности на сектор безбедности.

Кандидат је започео анализом спектра савремених безбедносних изазова, ризика и претњи који је широк и захвата готово све области друштвеног и јавног живота – од политике, економије, енергетике, екологије, религије, до културе, информатике и других области. Надаље, кандидат указује на чињеницу да би се проблем решио, или макар ублажио, на његовом решавању је потребно да ради велики број државних и друштвених организација чија је примарна активност национална безбедност. Истиче да савремени проблеми безбедности су умногоме симптоми структурне кризе савременог поретка и непопударности између традиционалног система државног суверенитета и растућег процеса нарушавања тог инхерентног обележја државе. Аутор тврди да смо сведоци, као и да нам будућност доноси појаву или интензивирање нових облика угрожавања безбедности држава. Последњих година у Републици Србији бележимо повећање броја организација које се баве питањима националне безбедности, међутим, евидентно је да постоји потреба да се на безбедносне изазове, ризике и претње како кандидат сматра „одговори на јединствен и усклађен начин“.

Циљ истраживања које је реализовано за потребе ове докторске дисертације је био сагледавање специфичности постојања обавештајно-безбедносне функције у оквиру политичког система Републике Србије, односно сагледавање специфичности јединственог

и координисаног одговора субјеката, како носилаца тако и конституената обавештајно-безбедносне функције на безбедносне изазове, ризике и претње Републике Србије.

Сходно томе кандидат је на нивоу научне дескрипције дао осврт на постојеће дефиниције појмова/термина као што су: „држава“, „политички систем“, „национална безбедност“, „систем националне безбедности“ и „обавештајно-безбедносни сектор“, односно одредио њихов садржај и функције. У првом и другом делу рада посебну пажњу аутор је посветио дефинисању услова у којим функционишу обавештајно-безбедносни сектори, односно сагледавању детерминанти њиховог функционисања од стране осталих функција политичког система Републике Србије. Применом више научних метода (анализе и синтезе, индукције и дедукције, као и генерализације и класификације) кандидат је на нивоу научне дескрипције и научне класификације, дошао до сазнања да су то: друштвени, политички, безбедносни и економски услови. У дисертацији су ти услови на веома јасан начин изложени и указано је на њихов утицај.

У циљу сагледавања рефлексија изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије на обавештајно-безбедносни сектор, односно сагледавања начина одговора субјеката обавештајно-безбедносног сектора, кандидат је на нивоу научне дескрипције и научне класификације идентификовао и описао најзаступљеније изазове, ризике и претње безбедности Републике Србије. Листу изазова, ризика и претњи кандидат је утврдио комбинацијом више метода (метода експертских оцена, статистичка метода и метода испитивања). Сам поступак формирања листе најзаступљенијих изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије је детаљно објашњен у четвртој целини рада и приказан у Пилозима 9А и 9Б докторске дисертације. Овако утврђену листу аутор је теоријски објаснио у трећој целини рада.

У приказу резултата истраживања (четврта целина рада) кандидат је посебно обрадио методу експертских оцена са становишта: идентификације експерата за потребе истраживања; дефинисање величине експертске групе; одређења компетенције експерата и експертске групе; и сагласности експертских мишљења (експертских оцена). Применом теоретских одредби из литературе, и из ранијих истраживања спроведених на Војној академији Универзитета одбране у Београду извршено је *одређење профила експерата* који су учествовали у истраживању. Кандидат је применом статистичке методе у домену одређења величине репрезентативног узорка за популацију непознате величине; односно помоћу коефицијента поверења, дужине интервала поузданости и стандардне девијације аритметичке средине; доказао и дошао до решења да минимална *величина експертске групе* износи 16 чланова. Одређење компетенције експерата и експертске групе извршио је на основу коефицијента компетенције експерата са три аспекта процене овог

коефицијента. Применом наведеног методског поступка, а после спроведног поступка оцене компетенције експерата од потенцијалних 34 експерата одређено је њих 18. На основу аритметичке средине индивидуланих вредности коефицијента компетенције експерата одређена је вредност компетенције експертске групе, која износи 0,791. На основу тога аутор је утврдио да је *коефицијент компетенције експерата и експертске групе прихватљив*, јер су вредности индивидуланих коефицијената компетенције и групног коефицијената веће од вредности 0,5. Квалитету истраживања допринела је и чињеница да након спроведеног поступка анализе сагласности експертских оцена није било промена у саставу експертске групе, јер је анализом сагласности експертских оцена доказано да *постоји сагласност експертских мишљења*. Односно анализом експертских оцена кандидат је доказао да су одступања минимална. Анализу сагласности експертских оцена аутор је извршио применом технике статистичке методе хи-квадрат теста. Резултати добијени оваквим истраживањем коришћени су за верификацију појединачних, односно посебних хипотеза, то јест за потврду дефинисаних теоретских поставки у вези активности, методе деловања и ефекте деловања служби безбедности Републике Србије односно специфичности обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије.

На основу теоријских поставки из прве целине докторске дисертације и применом методе анализе садржаја, конкретно конструисањем посебних истраживачких инструмената – арака за анализу садржаја, у дисертацији су анализирани садржаји и то: легислативни оквир Републике Србије са становишта постојања друштвено-политичких и безбедносних услова за функционисање обавештајно-безбедносне функције и докумената која уређују рад служби безбедности (правилници о раду служби безбедности), а којима се осветљава корелација између функционисања обавештајно-безбедносне функције и друштвено-политичких конституената Републике Србије. Комбинацијом сазнања на нивоу научне дескрипције и резултата истраживања аутор је доказао да: у политичком систему Републике Србије постоје и јасно су легислативним документима дефинисани друштвено-политички конситутенти који имају улогу детерминанти, односно представљају услове, функционисања обавештајно-безбедносне функције; примарни услов за функционисање обавештајно-безбедносне функције је постојање консензуса међу политичким субјектима друштва. Аутор је такође, анализом докумената служби и агенција јасно утврдио да постоји потреба за унапређењем функције координације делатности служби безбедности (војних и цивилних) која би допринела повећању ефикасности и ефкетивности рада служби безбедности, а последично би се унапредило и функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

У складу са проблемом, предметом и дефинисаним циљевима, кандидат је операционализовао једну општу (генералну) и четири посебне хипотезе са њима припадајућим појединачним хипотезама и индикаторима истраживања.

Општа (генерална) хипотеза истраживања гласи: „Обавештајно-безбедносна функција обухвата својим садржајем, са мањим специфичностима, све битне детерминанте и чиниоце функција политичког система Републике Србије, у складу са основном теоријско-политичком поставком државних функција власти“.

Прва посебна хипотеза истраживања гласи: „Сви битни друштвено-политички и безбедносни услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је неопходан већи степен координације између субјеката обавештајно-безбедносних делатности у остваривању ове функције“. Појединачне хипотезе које проистичу су:

1. Сви битни друштвено-политички, услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је у остваривању ове функције неопходан консензус политичких субјеката друштва.

2. Сви битни безбедносни услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је неопходан већи степен координације између обавештајно-безбедносних служби и агенција.

Друга посебна хипотеза гласи: „Што су боље и прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије“. Појединачне хипотезе које проистичу су:

1. Што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, цивилних служби безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

2. Што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности војних служби безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

Трећа посебна хипотеза истраживања гласи: „Од адекватне, правовремене и поуздане процене савремених ризика и претњи безбедности Републике Србије зависи одговор субјеката политичког система на идентификоване претње безбедности“. Појединачне хипотезе које проистичу су:

1. У постојећој политичко-безбедносној теорији на задовољавајући начин су третирани савремени изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије.

2. Доминантни ризици и претње политичком систему Републике Србије су деловање страних обавештајних служби, тероризам и пролиферација конвенционалног оружја и оружја за масовно уништење, организовани криминал и корупција, као и миграције.

Четврта посебна хипотеза истраживања гласи: „Активности, методе, ефекти и деловања обавештајно-безбедносних служби зависе од политичке воље актера политичког система и услова у којима се реализују обавештајно-безбедносне делатности у остваривању обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије“. Појединачне хипотезе које у истраживању проистичу су:

1. Активности обавештајно-безбедносних служби у Републици Србије зависе од политичке воље актера политичког система и услова у којима се реализују обавештано-безбедносне делатности.

2. Методе деловања обавештајно-безбедносних служби зависе услова у којима се реализују обавештајно-безбедносне делатности у остваривању обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије.

3. Ефекти деловања обавештајно-безбедносних служби зависе од политичке воље актера политичког система и услова у којима се реализују обавештајно-безбедносне делатности у остваривању обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије.

На основу истраживања које је кандидат спровео и наведеним доказима кандидат је исправно закључио да сви битни друштвено-политички, услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је у остваривању ове функције неопходан консензус политичких субјеката друштва. Надаље, кандидат у докторској дисертацији недвосмислено показује да су сви битни безбедносни услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије присутни, али и да је неопходан већи степен координације између обавештајно-безбедносних служби и агенција.

На основу теоријских сазнања из друге целине докторске дисертације, применом методе анализе садржаја, конкретно конструисањем посебног истраживачког инструмента – арака за анализу садржаја, применом метода испитивања, статистичке методе и методе експертских оцена кандидат је доказао да су у политичком систему Републике Србије легислативним решењима јасно дефинисане обавештајно-безбедносне делатности државе; да постоји корелација између адекватног дефинисања државних обавештајно-безбедносних делатности и рада субјеката обавештајно-безбедносног система; да се квалитетом решења у легислативним документима, а последично и у документима која

уређују делатност цивилне службе безбедности, утич се на ефикасност обавештајног дела обавештајно-безбедносног система. Стога кандидат закључује да постоји каузални однос између нормативно-правних докумената која уређују државну обавештајно-безбедносну делатност и ефикасности рада војних служби безбедности; да постоји потреба за бољим (прецизнијим) дефинисањем државних обавештајно-безбедносних делатности; и да би се прецизнијим дефинисањем државних обавештајно-безбедносних делатности повећавала и ефикасност функционисања обавештајно-безбедносне функције.

Детаљном анализом докумената која уређују рад цивилне службе безбедности у докторској дисертацији је доказано следеће: што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, које обављају цивилне службе безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

Применом комбинација више метода (испитивања, експертских оцена и статистичке методе), и чињенице да постоји висока сагласност експертских оцена и сазнања на нивоу научне дескрипције из друге целине теоријског дела докторске дисертације, је утврђено је следеће: што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности војних служби безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије. На тај начин је доказао да боље и прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, резултирају ефикаснијим остваривањем целокупне обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

Кандидат је на основу теоријских сазнања из треће целине докторске дисертације, применом методе анализе садржаја и посебног истраживачког инструмента – арака за анализу садржаја, метода испитивања, статистичке методе и методе експертских оцена. доказао да: приступ савременим изазовима, ризицима и претњама безбедности Републике Србије у политичко-безбедносној литератури и стратегијско-доктринарним документима није у потпуности адекватан, то јест да постоји „простор“ за његово унапређење, пре свега са аспекта редефинисања појмовно-категоријалног апарата. У дисертацији кандидат недвосмислено показује да је: проблематика изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије присутна у политичко-безбедносној литератури и стратегијско-доктринарним документима, што указује на значај правилности дефинисања појмовно-категоријалног апарата.

Посебан допринос докторске дисертације је чињеница да је формирана листа доминатних изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије, а који су детаљно објашњени у другом поглављу трећег теоријског дела докторске дисертације. Кандидат у

дисертацији истиче да су ставови изнети у Стратегији националне безбедности Републике Србије у вези са глобалним, регионалним и националним безбедносним оквиром јасни и прецизни и да су у корелацији су са листом изазова, ризика и претњи безбедности. Применом комбинације метода анализе садржаја и испитивања (коришћењем арак за анализу садржаја), методе експертских оцена и статистичке методе изведен је доказ да су у постојећој политичкој и безбедносној теорији на адекватан начин обрађени савремени изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије, али да је неопходно перманентно праћење и преиспитивање њихове актуелности.

Применом адекватних методолошких поступака доказано је и да доминантне ризике и претње политичком систему Републике Србије чине: деловање страних обавештајних служби, тероризам и пролиферација конвенционалног оружја и оружја за масовно уништење, организовани криминал и корупција, као и илегалне миграције. Кандидат у дисертацији указује да постоји потреба, која се базира на експертској оцени, да је потребно листу изазова, ризика, и претње безбедности Републике Србије допунити следећим битним чиниоцима: **енергетска безбедност и оружана агресија**.

Надаље, се у дисертацији применом комбинације више научних метода (анализе садржаја докумената, испитивања, статистичке методе и методе експертских оцена) доказује да: активности које реализују субјекти обавештајно-безбедносне делатности у Републици Србији зависе од воље политичких субјеката, односно од носилаца извршне и законодавне власти; и од безбедносног окружења у којем егзистира политички систем Републике Србије. У овом делу дисертације кандидат приказује и расветљава методе деловања служби безбедности чиме указује и научној а и широј стручној јавности на специфичност деловања служби безбедности, да је детерминанта која одређује делатност, методе деловања и ефекте деловања служби безбедности безбедносно окружење, односно доминантни изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије. Кандидат још једном истиче да су тероризам, масовне миграције, пролиферација оружја за масовно уништење, деловање страних обавештајних служби и оружана агресија доминантни изазови ризици и претње које дефинишу рад служби безбедности. Као извори података коришћени су изводи из докумената који су у употреби у службама безбедности, како цивилној, тако и војним који су додатно поткрепили хипотезе истраживања.

Доказивањем посебних и појединачних хипотеза истраживања кандидат је доказао и општу (генералну) хипотезу истраживања: *„Обавештајно-безбедносна функција обухвата својим садржајем, са мањим специфичностима, све битне детерминанте и чиниоце функција политичког система Републике Србије, у складу са основном теоријско-политичком поставком државних функција власти“*.

Истраживање спроведено за потребе докторске дисертације припада квалитативном типу истраживања, тежишно је верификаторско, а у одређеним сегментима има и хеуристички значај. У току истраживања тежиште је било на јасној, прецизној и свеобухватној дескрипцији, интерпретацији и презентовању резултата истраживања. Кандидат је применио претежно индуктивни приступ проучаваном проблему.

Када су у питању извори сазнања, кандидат је истраживање базирао на квалитативној анализи литературе из области политичких наука, наука безбедности, војних наука и економских наука. Коришћене су релевантне књиге, домаћи и страни стратегијски и доктринарни документи, нормативно-правна акта; домаћи и страни стандарди и релевантне докторске дисертације, као и правила и упутства из обавештајно-безбедносне области, а ради добијања широког дијапазона информација о теми докторске дисертације.

Посебно треба истаћи да резултати истраживања спроведеног за потребе докторске дисертације дају научну основу за:

- даљу анализу позитивних нормативних и практичних решења (концепата) безбедносне динамике која се испољава и на системском (глобалном) нивоу и на националном нивоу, тј. на територији Републике Србије;
- утврђивање аналитичког оквира сагледавања најфреквентнијих најутицајних изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије; нарочито и са посебним акцентом на сагледавање услова у којим егзистира обавештајно-безбедносни сектор у политичком систему Републике Србије;
- редефинисање места и улоге обавештајно-безбедносног сектора у систему националне безбедности Републике Србије.

Поред наведеног дисертација нуди добру полазну основу за утврђивање и допуну листе изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије, одређивање метода потребних за идентификацију битних чинилаца обавештајно-безбедносног сектора; утврђивање делатности и метода деловања обавештајно-безбедносног сектора као основе за одређивање ефеката функционисања служби безбедности.

Кандидат у истраживању закључује да је специфичност постојања обавештајно-безбедносног сектора у политичком систему Републике Србије детерминисан друштвено-политичким, економском и безбедносним условима, који самим тим имају утицај на рад и функционисање обавештајно-безбедносних служби. Такође, кандидат закључује да промене у друштвеним, политичким и економским условима могу утицати на приоритете и рад обавештајно-безбедносних служби, као и на однос грађана према њима. У дисертацији аутор поред наведеног закључује да су безбедносни услови кључни фактор у

раду обавештајно-безбедносног сектора, а економски услови могу имати утицај на буџет и рад обавештајно-безбедносних служби, као и на националну економију и спољну политику земље. У коначном кандидат закључује да је ова анализа важна за разумевање и побољшање рада обавештајно-безбедносног сектора у савременим политичким системима.

Закључак докторске дисертације је написан на 11 страна и урађен је у складу са научном методологијом политичких и војних наука. У закључку су сумирани, назначени и презентовани резултати и предлози до којих се дошло током истраживања. Закључак садржи ставове по целинама и коректан обухват обима докторске дисертације. Кандидат је успешно верификовао постављене хипотезе.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“ потпуковника сци Антониа Мака представља савремен, оригиналан и значајан допринос научној мисли и пракси. Њоме се на научно и стручно заснован начин утврђују специфичности обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије. Савременост истраживања потврђује се кроз мултидисциплинаран приступ решавању проблема у области која у домаћој, као и у иностраној литератури до сада није била предмет комплексних истраживања. Дисертација представља мултидисциплинарно, мултипарадигматски и мултиметодски усмерено истраживање.

Општи циљ истраживања које је реализовано за потребе овог докторског рада је био да се сагледају битне специфичности постојања обавештајно-безбедносне функције у оквиру политичког система Републике Србије, односно сагледавање специфичности јединственог и координисаног одговора субјеката (носилаца, конституената) обавештајно-безбедносне функције на безбедносне изазове, ризике и претње Републике Србије. Наведени циљ истраживања даље операционализован хипотетичким оквиром, односно општом (генералном) хипотезом, посебним и појединачним хипотезама које чине јединствену структуру, омогућио је кандидату да кроз активности, методе деловања и ефекте деловања служби безбедности сагледа специфичност постојања обавештајно-безбедносне функције.

Научни допринос докторске дисертације верификован је кроз радове објављене на домаћим и страним конференцијама националног и међународног значаја и у домаћим научно-стручним часописима током истраживања. Кандидат је током израде докторске дисертације показао смисао и знање да препозна и реши проблеме менаџмента у

одбрани, политичких и војних наука и других мултидисциплинарних наука, да користи различите савремене научне методе и рачунарске програме. Докторска дисертација је мултидисциплинарна, а њен посебан допринос се огледа у примени специфичности обавештајно-безбедносне функције политичког система. Применом резултата истраживања може се унапредити ефикасност обавештајно-безбедносне функције политичког система. Научна оправданост овог истраживања манифестује се у погледу развоја теорије и праксе војних наука и менаџмента, развоја методологије истраживања појава у обавештајно-безбедносном систему и развоја целокупног сектора безбедности. Такође, научна оправданост истраживања огледа се на нивоу научне дескрипције и научне класификације делатности, метода деловања и ефеката функционисања служби безбедности у заштити политичког система Републике Србије. Надаље, научна оправданост овог истраживања произилази из његовог научног значаја и интереса научне и стручне јавности за резултате истраживања на тему обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије. У дисертацији кандидат наглашава да се обавештајно-безбедносне делатности којима се остварује обавештајно-безбедносна функција политичког система Републике Србије, налазе се у мање или више динамичком процесу прилагођавања под утицајем облика угрожавања и научног сазнања о условима, субјектима, њиховим циљева, методама, активностима и ефекитима деловања обавештајно-безбедносних служби. На тај начин се наглашава научна оправданост оваквих истраживања јер управо она захтевају систематска теоријска и емпиријска истраживања верификаторског типа. Истраживање обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије у овој докторској дисертацији надаље омогућава научну критику и усавршавање постојећих научних и стручних сазнања о актуелном уређењу обавештајно-безбедносног система и њихову имплементацију у научну теорију и праксу деловања обавештајно-безбедносних служби и агенција.

Друштвена оправданост истраживања које је у дисертацији спроведено произилази из неопходне потребе за продубљивањем научних сазнања о предмету истраживања и непосредне примене научног сазнања у практичном деловању обавештајно-безбедносних служби и агенција у сложеним условима деловања политичког система Републике Србије. Битне оцене актуелне сложене ситуације у окружењу Републике Србије које кандидат истиче наглашавају потребу за систематичним научним истраживањима ове врсте, чиме се доказује потпуна друштвена оправданост израде ове докторске дисертације. Друштвена оправданост истраживања произилази и из перманентне научне оправданости, јер је друштво заинтересовано за развој науке. Стога у дисертацији кандидат истиче да друштво непрестано мора бити заинтересовано за развој система националне безбедности, и у том

систему за развој обавештајно-безбедносне делатности. Самим тим друштвена оправданост наведеног истраживања добија смисао и актуелност у решавању таквих проблема савременог друштва и држава у стално променљивој безбедносној “клими”.

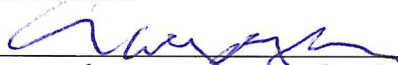
4. ЗАКЉУЧАК

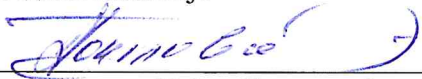
Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације закључује да докторска дисертација кандидата, потпуковника сци Антониа Мака, под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“ представља самосталан научни рад у оквиру кога су испуњени циљеви истраживања, а научни допринос оригиналан и актуелан. На основу приказаних и верификованих резултата истраживања констатовано је да је кандидат успешно завршио докторску дисертацију у складу са проблемом, предметом и постављеним циљевима истраживања. Сходно напред наведеном Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације предлаже да се овај Извештај и докторска дисертација стави на увид јавности, а након завршеног увида јавности усвоји достављени Извештај од стране Већа за друштвено-хуманистичке науке Војне академије.

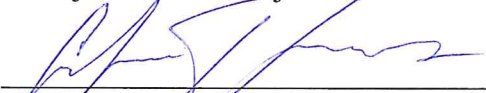
У Београду, 26. јул 2023. године

КОМИСИЈА:

капетан фрегате доц. др Слободан Радојевић,
председник комисије

ред. проф. др Неђо Даниловић, пуковник у
пензији, члан комисије

пуковник ванр. проф. др Срђан Благојевић,
ментор и члан комисије

Достављено (електронском разменом):

- Наслов/пп И. Стојадиновић (Катедра КиР),
- декан Војне академије (н/з),
- Одсек за ПКис/рф за 2. и 3. степен студија,
- кф др Слободан Радојевић (Катедра ДН),
- ред. проф. др Неђо Даниловић (преко Катедре ДН),
- мј Бранислав Николић (секретар ННВ ВА),
- а/а.